

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดการสอนสังคมศึกษา(Social Studies) และการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) การบูรณาการสอน(Integration) การบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Integration Social Studies Instruction and Whole Language Approach) การสอนสังคมศึกษาในประเทศไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสอนสังคมศึกษา (Social Studies) ซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการสอน ความสำคัญของการสอน วิธีการสอนและกิจกรรมการสอน สภาพการสอนสังคมศึกษาในประเทศไทย
2. การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) ซึ่งประกอบด้วย ความหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป้าหมายของการสอน แนวคิดของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สภาพการสอนภาษาแบบธรรมชาติในประเทศไทย
3. การบูรณาการสอน (Integration) ซึ่งประกอบด้วย ความหมายของการบูรณาการ ความสำคัญของการบูรณาการ ลักษณะการบูรณาการ
4. การบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ(Integrating Social Studies Instruction and Whole Language Approach) ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมายของการบูรณาการ แนวคิดการบูรณาการ การบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
5. การพัฒนาโปรแกรม
6. การพัฒนาโปรแกรมการสอนสังคมศึกษาและการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มวิชาที่เกิดจากการบูรณาการของหลายวิชามารวมกันเป็นกลุ่มวิชาเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วย วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสุขศึกษา และวิชาสังคมศึกษา ฟาร์ริส (Farris, 2001) ได้จัดเนื้อหาในวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวกับ วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ ข่าวเหตุการณ์สำคัญ และนักการศึกษาได้พยายามที่จะคิดค้นวิธีการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มวิชา และเป้าหมายเฉพาะของแต่ละวิชาที่แตกต่างกัน การสอนสังคมศึกษาเป็นสาขาวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชานี้ ซึ่งมีเป้าหมายของวิชา ดังนี้

1. การสอนสังคมศึกษา

จุดมุ่งหมายของการสอนสังคมศึกษา

หลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยงานเมืองและการปกครองไทยเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนในระบอบประชาธิปไตย และปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับระบอบการปกครอง

วารี ธีระจิตร (2534) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการสอนสังคมศึกษาเพื่ออบรมคนให้เป็นพลเมืองดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข มีชีวิตที่มีคุณค่าและคุณภาพ

สมาคมสังคมศึกษาแห่งชาติ (The National Commission on the Social Studies, 1994) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการสอนสังคมศึกษาไว้ว่า

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ทศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในสังคม
2. เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาวิสัยทัศน์ที่มีต่อปัญหาสังคม
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์ในการเรียนรู้แบบบูรณาการ
4. เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้หลักการในสังคมประชาธิปไตย

แม็กซ์ิม (Maxim, 1999) และ ชาปิน และ เมสสิค (Chapin & Messick, 1996) พบว่าจุดมุ่งหมายของการสอนสังคมศึกษาในปัจจุบันเน้นการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองของโลก รับผิดชอบต่อปัญหาของสังคมและมีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้

ลิน (Linn,1990 อ้างถึงใน ฟาสส์,Farris 2001)ได้กล่าวถึงเป้าหมายการสอนสังคมศึกษา เพื่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองดี โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการตัดสินใจด้วยตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เพื่อแก้ไขปัญหาที่จะต้องประสบในชีวิตประจำวัน

การสอนสังคมศึกษาโดยสรุป มุ่งที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีชีวิตที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ มีทักษะในการตัดสินใจด้วยตนเองและการตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น มีวิสัยทัศน์ต่อปัญหาของโลก และแสดงออกถึงการมีส่วนร่วม เรียนรู้การดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตยอย่างสงบสุข

ความสำคัญของการสอนสังคมศึกษา

วารี ธีระจิตร (2534) ได้ให้ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาว่า คือการให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจถึงปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และการคาดการณ์ในอนาคต รู้จักการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่ตนเกี่ยวข้อง มีความเข้าใจและเกิดเจตคติที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา

รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์ (2537) กล่าวว่าความสำคัญของการสอนสังคมศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพของพลเมือง ซึ่งประโยชน์ที่ได้จากการเรียนวิชาสังคมศึกษาจะเห็นได้ชัดเจนในตัวพลเมืองโดยตรง ที่จะต้องพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองคนควบคู่ไปกับการพัฒนาคนให้มีทักษะในวิชาสังคมศึกษา มีความสามารถและวิธีการในการแสวงหาความรู้ และให้ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อปฏิบัติตนต่อผู้อื่นให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข

ฟารีส (Farris, 2001) เสนอว่าความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ควรจะมีการพัฒนาทักษะทางภาษา ทักษะการตัดสินใจ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และการคิดวิจารณ์ญาณ การรู้จักแก้ไขปัญหา เรียนรู้การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสังคมที่แตกต่าง รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบ

การสอนสังคมศึกษามีความสำคัญกับการพัฒนาพลเมืองให้คุณภาพของความเป็นคน และมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาของโลกในหลาย ๆ ด้าน และมีทักษะในการดำเนินชีวิตในหลาย ๆ ด้าน เช่น ทักษะการตัดสินใจทักษะการคิด ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะทางสังคมและทักษะการสื่อสาร ซึ่งจำเป็นต่อการใช้ชีวิตร่วมกันของคนในโลกนี้

วิธีการสอนและกิจกรรมการสอนสังคมศึกษา

โลกต้องการประชากรที่มีคุณภาพ ที่มีทั้งความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิต กระบวนการเรียนรู้จึงมีความสำคัญที่จะมีส่วนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองดีและมีคุณภาพได้ตามต้องการ จึงมีการพัฒนาการสอนและรูปแบบการสอนต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองเป้าหมายของการสอนสังคมศึกษา

วารี ธีระจิตร (2534) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนสังคมศึกษามีอยู่หลายวิธี เช่น การสอนแบบโครงการ การสอนแบบมโนทัศน์ การสอนแบบหน่วย การสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบใช้ตำรา การสอนแบบบรรยาย เป็นต้น

สิริวรรณ ศรีพหล (2526) กล่าวถึงกิจกรรมในการสอนสังคมศึกษามีดังต่อไปนี้ การฝึกปฏิบัติจริง การทำงานร่วมกัน การอภิปราย การเรียนรู้สัมพันธ์กับชีวิตจริง การทดลอง การสาธิต คู่มือพจนานุกรม เล่านิทาน บทบาทสมมติ การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปรวบรวมข้อมูล การใช้คำถาม การตั้งปัญหา การอธิบาย การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน การทัศนศึกษา ละคร การวาดภาพ

ฟารีส์ และ คูเปอร์ (Faris & Cooper, 1994) เสนอว่ากิจกรรมที่สำคัญที่ใช้ในการสอนสังคมศึกษา คือการสังเกต บทบาทสมมติ การอ่าน การเขียน

แม็คซิม และชาปิน กับ เม็สซิค (Maxim,1999 & Chapin & Messick,1996) ได้กล่าวถึง แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคตจะเน้นอยู่ 3 แนวคิด คือ

1. การสร้างความหมายในการเรียนรู้(Constructing Meaning)
2. การเรียนด้วยการสืบสอบความรู้ในสังคมโลก(Investigating the Social World)
3. การใช้การเรียนแบบร่วมมือในกระบวนการเรียนรู้ (Using Cooperative Learning as " Social Study")

ฟาร์ริส (Farris,2001) ได้กล่าวว่าการสอนสังคมศึกษาควรจะบูรณาการโดยการรวมหลาย วิชาเข้าด้วยกัน ซึ่งจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนให้มีโอกาสตัดสินใจที่จะเลือก เรียนในสิ่งที่เขาสนใจและเลือกที่จะเรียนอย่างไร โดยใช้วรรณกรรมเด็กเป็นสื่อในการฝึกทักษะ การอ่าน การเขียน และการอภิปราย นักเรียนจะค้นพบความรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ ด้วยตนเอง จากการตัดสินใจเลือกอ่านจากสื่อต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้นและทำให้ผู้เรียนสนใจวิชาสังคมศึกษามากกว่าการเรียนด้วยการแนะนำของครู

การสอนสังคมศึกษาในปัจจุบันจะเน้นการสอนที่เป็นกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้ การจัดกิจกรรมที่เน้นการใช้กระบวนการกลุ่ม เช่น บทบาทสมมติ การอภิปราย การทำงานร่วมกัน การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งใช้การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน เป็นกิจกรรมที่ใช้เพื่อค้นคว้าหาความรู้ การตั้งปัญหา การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การค้นพบความหมายจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สภาพการสอนสังคมศึกษาในประเทศไทย

วราพร จำรัสประเสริฐ (2531) กล่าวว่า การสอนสังคมศึกษายังไม่สามารถพัฒนาเยาวชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ เพราะมีข้อจำกัดในสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยังเน้นอยู่ เฉพาะในเนื้อหาวิชานั้น ไม่ได้เน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียน

รพีพรรณ เอกสุภาพันท์ (2537) กล่าวว่าครูสอนสังคมศึกษายังมีแนวคิดการสอนที่เน้น ความรู้ความเข้าใจเพียงส่วนเดียว ขาดทักษะการปฏิบัติ

ดวงฤดี ชุนสิทธิ์ (2537), พบว่า สภาพการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนในจังหวัดลำพูน มีการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. การใช้สื่อการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ในการพัฒนาสื่อการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ใช้เพียงหนังสือเรียนประกอบการสอน
2. การเตรียมการสอน ครูส่วนใหญ่ยังขาดการจัดทำแผนการสอน
3. การจัดการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบเก่า คือเน้นครูเป็นศูนย์กลาง และเน้นเนื้อหาวิชามากกว่าที่จะสอนให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหา

จากการศึกษาวิจัยของ พรนภา อนันตสุรกาจ (2540) พบว่า สภาพปัญหาการแปลงหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไปสู่การสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีสภาพดังนี้

1. การวางแผนการสอน โรงเรียนมีการจัดทำแผนการสอน มีการจัดทำหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
2. สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ มีไม่เพียงพอและครูไม่มีเวลาในการจัดทำสื่ออุปกรณ์
3. การจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนพยายามใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรในการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดทัศนศึกษา การจัดนิทรรศการและป้ายนิเทศ อื่น ๆ และพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างต้องใช้เวลาานาน ทำให้สอนไม่ทันในชั่วโมง มีหนังสืออุปกรณ์ และสื่อให้นักเรียนค้นคว้าไม่ทั่วถึง
4. การวัดการประเมินผลการเรียน แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ การวัดและการประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และการวัดและประเมินผลสรุปผลการเรียน และพบว่าปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียน ได้แก่ นักเรียนอ่านข้อความแบบทดสอบไม่รอบคอบ ครูส่วนใหญ่ออกข้อสอบไม่ครอบคลุมเนื้อหา นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ร่วมมือและไม่ตั้งใจในการสอบภาคปฏิบัติ

จากสภาพการสอนสังคมศึกษาในประเทศไทยพบว่า ครูขาดความเข้าใจต่อแนวคิดที่ถูกต้องของการจัดการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา สื่อและอุปกรณ์ไม่เพียงพอ และการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพที่ดี จึงจำเป็นต้องพัฒนาวิธีการสอน

สังคมศึกษาแบบใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อสร้างคนให้มีคุณภาพตามความต้องการของโลกในยุคปัจจุบัน ดังนั้น จึงได้มีการนำเสนอการสอนสังคมศึกษาด้วยการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ของการสอน

2. การสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ความหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ หมายถึง การสอนที่พัฒนามาจากนักคิดหลายคน เช่น มาร์ซีเคลย์ โดนัลท์ ไฮลดาเวย์ ซอมสกี ไวทือตสกี กลุ่มทฤษฎีสมอง 2 ซีก ซึ่งสรุปได้ว่า การเรียนรู้ทางภาษาของเด็กเกิดมาจากธรรมชาติในชีวิตที่เด็กได้รับประสบการณ์ และเกิดการเลียนแบบ จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองเข้าใจและสนใจ จะก่อให้เกิดความสุขในการเรียน การกระตุ้นการส่งเสริมให้มีการปฏิสัมพันธ์จะทำให้เด็กเรียนรู้ได้เร็วขึ้น (สารปฏิรูป, 2541)

มอส และ โนเดน (Moss and Noden, อ้างถึงใน นฤมล เนียมหอม, 2540) การสอนภาษาแบบธรรมชาติ หมายถึงการสอนภาษาแบบองค์รวมทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมุ่งพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กจากการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง

หน่วยงานการส่งเสริมภาษาของเด็กวัยอนุบาล สังกัดคณะกรรมการการศึกษาของ ประเทศอังกฤษ (The Primary Language Arts Program in the London Board of Education, 1992) กล่าวถึงความเชื่อพื้นฐานในการจัดการสอนแบบ Whole Language ว่า

1. การเรียนรู้ทางภาษาของเด็กจะเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่นักเรียนได้มีโอกาสที่จะพูดคุย แสดงความคิดเห็นกับเพื่อน ฉะนั้นการเรียนแบบร่วมมือจึงทำให้นักเรียนมีโอกาสที่จะพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. การเรียนรู้ทางภาษาของเด็กจะผ่านกิจกรรมด้วยการปฏิบัติจริงและเกิดประสบการณ์ที่มีความหมายจากการลงมือกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้นักเรียนได้เลือกเรียนจากสิ่งที่ตนสนใจ

3. การเรียนเป็นลักษณะแบบองค์รวม โดยการบูรณาการทักษะทางภาษากับเนื้อหาที่เรียน

4. การเรียนรู้ทางภาษาเกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมนั้นซ้ำๆ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความชำนาญ มีศิลปะและทักษะในการใช้ภาษาดีขึ้น ดังนั้นครูควรจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการสังเกต การอภิปราย การปฏิบัติและการฝึกทักษะการอ่านและการเขียน

5. นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน ดังนั้นครูควรจัดเวลาทางเลือกและประสบการณ์ที่หลากหลายให้แก่เด็ก โดยให้ความสำคัญกับความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล

6. การให้โอกาสนักเรียนได้ลองผิดลองถูก ซึ่งนักเรียนต้องใช้ความพยายามในการทำ ความเข้าใจกับสิ่งต่างๆ ในโลกรอบตัว

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นการสอนภาษาจากสภาพแวดล้อมในชีวิตจริง จากการปฏิสัมพันธ์กันในสังคม ให้นักเรียนได้มีโอกาสลองผิดลองถูก โดยมีลักษณะการเรียนแบบองค์รวม โดยการบูรณาการทักษะภาษาและเนื้อหาวิชา และมีรูปแบบการสอนอย่างหลากหลาย

เป้าหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ฟาริส และคูเปอร์ (Faris & Cooper, 1994) ได้กล่าวว่าเป้าหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ คือ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนเป็นผู้รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Longlife Learner) และมีทักษะในการสื่อสาร

มาลิน อี แมคคา (Marilyn E. Mecca, 1996) ได้กล่าวว่าการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) นั้นจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบที่เกิดจากการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนา

ทักษะทางสังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้พัฒนาทักษะการฟัง การพูด จาก การปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

จากความหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติและเป้าหมายของการสอน จึงนำมาซึ่งแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

แนวคิดของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

แนนซี เลอรี (Nancy Leary, 1995) ได้ให้คำจำกัดความของการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ว่าเป็นการเรียนที่ให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพ โดยการจัดบรรยากาศการเรียนให้สนุกสนาน ได้พัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบองค์รวมโดยเสนอแนวคิดพื้นฐานของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

1. การเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมาย
2. การเขียนมาจากการได้ลงมือปฏิบัติ
3. ภาษาทั้งระบบจะได้รับการพัฒนาผ่านสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน
4. จะมีการใช้ภาษาอยู่เสมอในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
5. สถานการณ์จะทำให้เกิดกระบวนการคิดแบบวิจารณ์ญาณ

เบอเจอ (Bergeron อ้างถึงใน Nancy, 1995) สาระสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาจากความเชื่อ 2 ประการ

1. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ดีจะทำให้เกิดการพัฒนาทางภาษา
2. การจัดการเรียนการสอน จะประกอบด้วยการใช้วรรณกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่าน ฝึกการเขียนอย่างมีความหมาย และการเรียนแบบร่วมมือเพื่อฝึกทักษะทางสังคม

ฟรอส (Frose, 1995) ได้เสนอแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งมีแนวคิดในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีความสามารถในการสื่อสาร มีการตัดสินใจที่ดี มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยโดยสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุขมีการจัดการสอนที่เป็นกระบวนการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสอ่านและเขียนหนังสืออยู่เสมอ เช่น การอ่านเพื่อการค้นคว้า การเขียนรายงาน การผลิตชิ้นงานอื่น ๆ
2. การจัดกิจกรรมที่บูรณาการทางภาษา การฟัง พูด อ่าน เขียน เข้ากับเนื้อหาที่เรียน
3. การจัดให้นักเรียนได้อ่านวรรณกรรมทุกวัน ทั้งโดยการอ่านส่วนตัวและอ่านให้เพื่อน ฟังหรือให้นักเรียนได้มีโอกาสพูดคุยกันถึงวรรณกรรมที่นักเรียนได้อ่านมาและแบ่งปันกับเพื่อน
4. ครูและนักเรียนมีโอกาสวางแผนงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด
5. การจัดกิจกรรมที่ทำงานด้วยการปฏิบัติจริง ให้นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับของจริง
6. การจัดกิจกรรมกลุ่ม การประชุม การสังเกต การอภิปราย การรายงาน และมีการประเมินตนเองและเพื่อน
7. การใช้วิธีการสอนอย่างหลากหลาย เช่น บทบาทสมมติ สถานการณ์สมมติ กรณีตัวอย่าง

อารี สันทรวี (อ้างถึงในสารปฏิรูป, 2541) ได้กล่าวถึงการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และเสนอแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า

1. การยอมรับในตัวผู้เรียน ครูต้องจัดสภาพห้องเรียนและหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
2. โครงสร้างของหลักสูตรมีความยืดหยุ่น ให้นักเรียนได้เรียนตามความสนใจ และปรับเวลาให้ยืดหยุ่นเพียงพอกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน
3. สร้างชุมชนที่ช่วยเหลือกันในห้องเรียน ครูต้องช่วยสร้างทักษะการอยู่ร่วมกันของเด็ก ทักษะการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบ
4. การคาดผลสำเร็จจากการได้อ่าน และเรียนรู้จากของจริง ครูต้องหาวิธีการที่จะฝึกทักษะการเขียน การอ่าน จากสถานการณ์จริง เช่น ฝึกทักษะการพูดในกลุ่ม และทำกิจกรรมร่วมกัน การเขียนคำจากเสียงที่ได้ยิน

5. ครูใช้ภาพและร่วมมือกับเด็กในชั้นเรียน ครูจะเป็นผู้ใช้ภาพต่าง ๆ เป็นสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ของเด็ก กระตุ้นให้เด็กได้อ่านและเขียน

หน่วยงานการส่งเสริมภาษาของเด็กวัยอนุบาล สังกัดคณะกรรมการการศึกษาของประเทศอังกฤษ (The Primary Language Arts Program in the London Board of Education, 1992) ได้เสนอแนะกระบวนการเรียนการสอนโดยการจัดกิจกรรมการอ่านให้กับนักเรียน โดยการฝึกให้เด็กคาดเดาเหตุการณ์ของเรื่องทีอ่านล่วงหน้าจากพื้นฐานประสบการณ์ของนักเรียน สามารถสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องตามที่ผู้แต่งต้องการสื่อ

ฟาร์ริส และ คูเปอร์ (Farris & Cooper,1994) ได้เสนอแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า

1. การให้ความสำคัญกับผู้เรียน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง
2. สภาพแวดล้อมในห้องเรียน จัดให้มีหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ที่นักเรียนต้องการจะใช้ได้อย่างเต็มที่ จัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้มีโอกาสที่จะพูดคุยกันอยู่เสมอ
3. บรรยากาศของการเรียน นักเรียนจะได้เรียนจากสิ่งที่ตนสนใจ และมีความสุข สนุกสนานกับการเรียน ครูจะคอยสนับสนุนให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองกล้าแสดงออกและมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

ฮาร์เวย์ ดาเนล , สตีฟ ซีเมลเมน และ มาริน (Harvey Daniels,Steve Zelman and Marilyn Bizar,1999) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) ดังนี้

1. การใช้วรรณกรรมในการสอน
2. การจัดกิจกรรมการอ่านออกเสียงทุกวัน
3. จัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีการอ่านและการเขียนอย่างอิสระ
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้การแบบบูรณาการ
5. การพัฒนาทักษะการคิด
6. การสอนแบบโต้คำเพื่อให้เด็กได้สร้างสัญลักษณ์ขึ้นเมื่อพบคำที่ไม่รู้จัก
7. การจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างครูและนักเรียน
8. การจัดการเรียนแบบร่วมมือ

9. การสอนเขียนอย่างมีระบบขั้นตอน
10. เริ่มต้นการเขียนด้วยการสะกดคำ
11. การสอนไวยากรณ์และการเขียนที่ถูกต้องในข้อเขียนที่เด็ก ๆ เขียนขึ้นเอง
12. การให้คำชี้แนะและเป็นแบบอย่างในการชี้ให้เห็นข้อผิดพลาดของเด็ก ๆ
13. สนับสนุนนักเรียนให้มีเป้าหมายในการเรียนและรู้จักการประเมินตนเอง
14. พ่อแม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอ่านที่บ้าน
15. ครูเป็นแบบอย่างของการเป็นนักอ่านและนักเขียนที่ดี

การสอนภาษาแบบธรรมชาติมีแนวคิดในการจัดการสอนที่ เป็นการสอนแบบบูรณาการ ทักษะทางภาษาเข้ากับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ โดยให้นักเรียนเรียนจากของจริง มีโอกาสลงมือปฏิบัติ การพัฒนาทักษะทางสังคมด้วยการสอนแบบมีส่วนร่วม และสร้างแรงจูงใจในการเรียนจากสิ่ง ที่นักเรียนสนใจ นักเรียนได้เรียนรู้จักการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความสามารถในการสื่อสารกันให้เข้าใจ จึง มีการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ในประเทศไทย

สภาพการสอนภาษาแบบธรรมชาติในประเทศไทย

การสอนภาษาแบบธรรมชาติในประเทศไทยได้เริ่มเข้ามาเมื่อ ปี 2531 โดยนำเข้าไปใช้ สอนในโรงเรียนนาร์อง 40 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แต่ใช้ ศัพท์ว่า Concentrated Language Encounter) (CLE) หรือมุ่งประสบการณ์ทางภาษา ใน ปัจจุบันโรงเรียนที่ทำการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เช่น โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย โรงเรียนทอสี โรงเรียนเกษมพิทยา เป็นต้น (सानปฏิรูป,2541)

จริยาพร สกุลพราหมณ์ (2539) พบว่าครูได้ประยุกต์แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ กับกรอบแนวคิดการสอนโดยนักเรียนเป็นศูนย์กลางของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ โดย สอดแทรกในกิจกรรมที่มีอยู่แล้ว และขยายการเขียนมาสู่การอ่านจากสิ่งที่เขียนเป็นการบูรณาการ ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน

นฤมล เนียมหอม,(2540) ได้ค้นพบว่านับตั้งแต่ปี 2539-2540 ได้มีโรงเรียนจำนวน 17 โรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร จัดดำเนินการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และพบว่าลักษณะการจัดการสอน ครูส่วนใหญ่มุ่งศึกษาการจัดการจัดกิจกรรมตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติมากกว่ามุ่งฝึกการคิดวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงหลักการสอนกับกิจกรรม ส่งผลให้การนำมาใช้ไม่ค่อยจะสอดคล้องกับหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ครูส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางได้ ยังขาดวรรณกรรมที่จะให้นักเรียนได้ค้นคว้าหรือเลือกอ่านได้ตามความสนใจ และนอกจากนั้นสภาพความกดดันของสังคมไทยที่เน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิชาการมากกว่าทักษะ ทำให้มีผลต่อการบริหารงานของโรงเรียนที่จัดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

จากสภาพการขาดความเข้าใจของครูในหลักการที่ถูกต้องตามปรัชญาของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จึงทำให้ครูจัดการเรียนการสอนได้ไม่สอดคล้องกับหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และครูยังขาดประสบการณ์การจัดการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ขาดการฝึกการคิดวิเคราะห์ให้กับนักเรียน และโรงเรียนยังขาดความเป็นอิสระต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้วิจัยสนใจในการบูรณาการการสอนทั้งสองศาสตร์การสอน

3. การบูรณาการการสอน (Integration)

ความหมายของการบูรณาการ

อัญชลี สารรัตน์,(2542) กล่าวว่า การบูรณาการ หมายถึง การนำศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานให้เกิดความสมบูรณ์ และทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงจากของจริงซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจในความรู้อย่างสมบูรณ์

ดุชนวี สตุลวงค์,(2538) กล่าวว่า การบูรณาการมาจากความเชื่อว่าการดำรงชีวิตไม่ได้ใช้ความรู้โดยแยกสาขาวิชา แต่เป็นกระบวนการที่ต้องนำทุกสาขาวิชามาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง

การเรียนรู้ที่แท้จริงจะเกิดจากการมีประสบการณ์ตรงทางสังคมของผู้เรียนและได้นำความรู้มาใช้ตามประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต

ประไพพรรณ โกศัยสุนทร,(2533) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการ หมายถึง การนำความรู้จากเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้ามาสัมพันธ์กันเพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยที่เนื้อหาของวิชาต่าง ๆ นั้น ไม่ได้หายไปแต่เป็นการผสมผสานทั้งเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และควรให้มีความยืดหยุ่นตามสภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนฝึกการคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอนที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนวลปรางค์ ชมพูนศรี, (2532) ที่กล่าวว่า การบูรณาการคือการสัมพันธ์กันทั้งเนื้อหาและวิธีการสอน

โดยสรุปการบูรณาการ หมายถึง การนำศาสตร์การสอนหลายๆ สาขา ที่มีความสัมพันธ์กันมาผสมผสานและเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากสภาพชีวิตจริง จากหลายสาขาวิชา ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในปัญหาได้ลึกซึ้ง และเรียนรู้จากการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เป็นจริงในชีวิต

ความสำคัญของการบูรณาการ

อัญชลี สารรัตน์ (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาแบบบูรณาการจะมีส่วนในการพัฒนาคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในกระแสของการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้อง และปรับตัวให้อยู่ในระบบของการแข่งขันทางเศรษฐกิจได้

ธีรชัย ปุณณโชติ,(2540) ได้เสนอเหตุผลในการบูรณาการไว้ว่า

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะจากหลาย ๆ สาขาวิชามาร่วมกันในลักษณะที่

เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชา และความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นกับชีวิตจริง

2. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย
3. เพื่อให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงได้
4. เพื่อจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่างๆ ในหลักสูตร

การบูรณาการมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เพราะการบูรณาการมาจากแนวคิดที่นักเรียนเรียนจากชีวิตจริง เรียนรู้อย่างมีความหมายสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับเนื้อหาได้ ด้วยการเรียนการสอนซึ่งจัดตามแนวนี้จะมีส่วนในการพัฒนานักเรียนให้เรียนรู้จักการปรับตัวให้สอดคล้องกับชีวิตจริง

ลักษณะการบูรณาการ

อัญชลี สารรัตน์ (2542) ได้กล่าวถึงรูปแบบการบูรณาการมี 2 ลักษณะ

1. การบูรณาการภายในวิชา (Single Subject Integration) คือการนำเนื้อหาภายในวิชาเดียวกันไปสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง
2. การบูรณาการระหว่างวิชา โดยการเชื่อมโยงหรือรวมศาสตร์ต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 สาขาขึ้นไป ภายใต้หัวข้อ (Theme) เดียวกัน แบ่งเป็น 4 รูปแบบ คือ
 - 2.1 การสอนบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion)
 - 2.2 การสอนบูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel Instruction)
 - 2.3 การสอนบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary Instruction)
 - 2.4 การสอนบูรณาการแบบข้ามวิชาหรือสอนเป็นคณะ (Transdisciplinary Instruction)

ธำรง บัวศรี (อ้างถึงในอัณฺชลิ, 2542) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการบูรณาการไว้ 5 ประการ คือ

1. การบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้
2. การบูรณาการระหว่างพัฒนาการของความรู้และพัฒนาการของจิตใจ
3. การบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ
4. การบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน
5. การบูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ

ยูเนสโก (UNESCO 1981: 7-10 อ้างถึงในเรณูมาศ,2535) กล่าวถึงลักษณะของการบูรณาการหลักสูตร 5 ประการ ดังนี้

1. การบูรณาการความรู้และกระบวนการเรียนรู้ (Integration of Knowledge and Process) เป็นการบูรณาการวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ลงมือกระทำ
2. การบูรณาการความรู้ ความคิด และเจตคติ (Integration of Cognition and Affect) ในการเรียนการสอนผู้เรียนจะได้ความรู้ในเนื้อหาวิชาและเจตคติด้วย
3. การบูรณาการความรู้กับการกระทำต่าง ๆ (Integration of Knowledge and Conduct) ความรู้จะเกิดจากการได้ลงมือปฏิบัติ
4. การบูรณาการความรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงของผู้เรียน (Integration of School Learning with the Actual Life of the Learners) ซึ่งจะเน้นกระบวนการสอนตามความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน และสอนสิ่งที่ป็นจริงในชีวิต
5. การบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ (Integration of Subject Areas) เป็นการรวมและผสมผสานเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ป็นเนื้อหาวิชาใหม่ที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ป็นเรื่องเดียวกัน

ดุซงึ่ สตุลวงค์,(2538) ได้เสนอแนะแนวคิดการบูรณาการ 3 ประการ คือ

1. การบูรณาการจุดประสงค์ ซึ่งป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ โดยนำความรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาจัดบูรณาการให้ป็นหน่วยเดียวกัน

2. การบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ และสาระของกิจกรรม ต้องสอดคล้องกับชีวิต สังคม ภูมิหลังของผู้เรียน

3. การบูรณาการโดยยึดผู้เรียนเป็นหลักในการกำหนดวัตถุประสงค์ และกิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดความพร้อม ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน เป็นต้น

อัญชลี สารัตนะ (2542) ได้เสนอแนะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งอาจจัดได้ดังนี้ เกมการศึกษา สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ โปรแกรมสำเร็จรูป ศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โครงการ การทดลอง การถามตอบ อภิปรายกลุ่มย่อย การแก้ปัญหา สืบสวนสอบสวน กลุ่มสืบค้นความรู้ กลุ่มสัมพันธ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ อริยสัจสี่ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทัศนศึกษา สถานการณ์ การเรียนรู้จากห้องสมุด การเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดและความคิดรวบยอด การฝึกภาคสนาม การนำเสนอด้วยวีดีโอเทป และประเพณีพรณ โกศัยสุนทร,(2533) ยังเสนอว่า วิชาสังคมศึกษาสามารถจะบูรณาการได้หลายวิธี เช่น การบูรณาการด้วยหัวข้อ การบูรณาการด้วยคำถาม การบูรณาการด้วยปัญหา

การสอนสังคมศึกษามุ่งเน้นที่จะพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดี มีความรู้และทักษะในการดำเนินชีวิต และมีทัศนคติที่ดี แสดงออกด้วยการมีส่วนร่วมในปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งต้องใช้กระบวนการเรียนการสอนที่ฝึกฝนทักษะให้กับนักเรียน และการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาจากความเชื่อว่าการพัฒนาทางภาษาของนักเรียนเกิดจากการเรียนรู้จากธรรมชาติรอบ ๆ ตัว จากสภาพแวดล้อมจริง และสถานการณ์จริงในชีวิต จึงต้องจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กัน ทำงานร่วมกัน เพื่อฝึกทักษะทางสังคม ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ โดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อการเรียนการสอน และมีลักษณะการเรียนแบบองค์รวมโดยการบูรณาการทักษะทางภาษา ฟัง พูด อ่าน เขียน เข้ากับเนื้อหาวิชา อยู่ในบรรยากาศของการเรียนที่เสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้กับนักเรียน ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนมีคุณภาพที่เป็นพลเมืองดีได้

จากความสอดคล้องของเป้าหมายและกระบวนการเรียนการสอนของทั้งสองศาสตร์

ฟาร์ลิส และคูเปอร์ (Farris & Cooper ,1994) ได้เสนอแนวคิดในการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

4. การบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

เป้าหมายของการบูรณาการ

รูทแมน (Routman อ้างถึงใน Cooper & Farris, 1994) กล่าวถึงเป้าหมายของการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติเพื่อจะพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีค่านิยมแบบประชาธิปไตย มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้ดี มีส่วนร่วมในสังคมและมีความสามารถทางภาษาเพื่อการสื่อสารที่ดี

แนวคิดของการบูรณาการ

รูทแมน (Routman, อ้างถึงใน Cooper & Farris, 1994) ได้เสนอการจัดการสอนที่ประกอบด้วย กระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้กิจกรรมดังต่อไปนี้ การสังเกต บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง การอ่าน และการเขียน การฟัง การอภิปราย การใช้ความคิดในการแก้ไขปัญหา การเรียนแบบร่วมมือ การรวบรวมข้อมูล การรายงาน การประเมินค่า การแยกแยะความแตกต่าง การใช้วรรณกรรมทางสังคมศึกษา การอ่านวรรณกรรม ละคร การวาดภาพ การทัศนศึกษา

คณะกรรมการสังคมศึกษาแห่งชาติ (The National Commission on the Social Studies และ The Bradley Commission, 1994) และนักการศึกษาอื่นๆ เชื่อว่า การบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นการสอนที่เหมาะสมที่สุดที่จะสามารถพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีได้ จุดสำคัญของการรวมกันของทั้งสองศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

1. การสอนสังคมศึกษา และ การสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะเน้นการเปิดวิสัยทัศน์ โดยการให้นักเรียนเรียนจากสิ่งที่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลออกไป เช่น ครอบครัว เพื่อนบ้านจนถึงสังคมโลก

2. กิจกรรมที่ใช้ในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะใช้การอ่าน การเขียน และการ

อภิปราย ซึ่งนักเรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่จะต้องใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคม และวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของคนในสังคมซึ่งจำเป็นต้องมีการสื่อสารที่ดีต่อกัน

3. ในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ กิจกรรมการอ่าน การเขียน การอภิปราย โดยการใช้วรรณกรรมที่เกี่ยวกับสังคมศึกษาเป็นสื่อในการสอน จะช่วยสร้างมโนทัศน์พื้นฐานทางสังคมศึกษาให้กับนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนจากสิ่งที่สนใจ

4. การสอนสังคมศึกษาและการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะเน้นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และสถานการณ์จำลอง ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นพลเมืองดีในสังคม

5. การพานักเรียนออกไปเรียนนอกห้องเรียน จะทำให้ได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมที่แท้จริงของชีวิตและจะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกในการอนุรักษ์ต่อสิ่งที่เขาได้สัมผัส

การบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติจะเน้นการเปิดมโนทัศน์ให้กับนักเรียน ด้วยสิ่งที่ใกล้ตัว และมองเห็นได้ หรือใช้วรรณกรรมทางสังคม ใช้การสอนอ่าน สอนเขียน การอภิปราย เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร ใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนเพื่อฝึกทักษะการมีส่วนร่วม และใช้การทำศนศึกษาเพื่อฝึกเจตคติต่อการอนุรักษ์

ฟาร์ริส และคูเปอร์ (Farris & Cooper, 1994) และนักการศึกษาอื่นๆ เห็นว่า การสอนสังคมศึกษา(Social Studies) และการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) มีความสอดคล้องกันด้วยเหตุผลที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. ในกระบวนการเรียนการสอนนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่
2. การพัฒนาทักษะการตัดสินใจของนักเรียนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการตัดสินใจอยู่เสมอ
3. นักเรียนต้องมีความรู้เดิมเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่
4. นักเรียนต้องการที่จะพัฒนามโนทัศน์ทางบวก ศักยภาพ ความรู้สึกความสำเร็จในการได้ปฏิบัติงาน และความรู้สึกมั่นใจในตนเอง
5. นักเรียนจะได้รับการพัฒนาการรู้จักคุณค่าของสุนทรีย์ศาสตร์ในวิชาที่เรียน
6. นักเรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ และการพัฒนาศักยภาพที่จะเป็นพลเมืองดี

รูทแมน (Routman ซึ่งนำเสนอโดย Farris & Cooper,1994) เสนอแนวคิดในการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ดังนี้

1. สร้างขอบเขตของเนื้อหาโดยให้นักเรียนในชั้นระดมเลือกหัวข้อ
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3-4 คน ให้แต่ละกลุ่มตั้งคำถามเป็นปัญหาสำหรับที่จะศึกษาค้นคว้าหัวข้อ
3. ให้นักเรียนใช้กระบวนการสร้างการตัดสินใจในการเรียน
4. แต่ละกลุ่มได้พบปะหรือประชุมร่วมกับกลุ่มอื่นๆ
5. ให้แต่ละกลุ่มสร้างรูปแบบการใช้ประโยชน์จากข้อมูลหาคำตอบจากคำถามในหัวข้อ
6. ให้นักเรียนทุกคนจดบันทึกหัวข้อย่อย
7. ให้นักเรียนเขียนบันทึกรายงานเบื้องต้น
8. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้ให้ทั้งชั้นฟัง ด้วยวิธีต่าง ๆ
9. การประเมินปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มและเนื้อหาที่เรียนจะประเมินโดยครูและนักเรียนประเมินตนเอง

การบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนนักเรียนให้เป็นพลเมืองดีได้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นกลไกในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน คือ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา และมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี เช่น มีความรับผิดชอบ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน มีทักษะในการมีส่วนร่วม มีมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะในการสื่อสาร มีทักษะในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างดี เป็นต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะการบูรณาการแนวคิดของทั้ง 3 ทฤษฎี คือ การสอนสังคมศึกษา การสอนภาษาแบบธรรมชาติ และการบูรณาการสอน กำหนดเป็นหลักการในการพัฒนาโปรแกรมขึ้น โดยยึดหลักการที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกันดังนี้ การบูรณาการผลผลิต การบูรณาการการสอนและกระบวนการสอน และการบูรณาการกิจกรรมการสอน

การบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ความสอดคล้องกันในเป้าหมายที่ต้องการให้นักเรียนเป็นพลเมืองดี และมีความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ สามารถจะใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข ผู้วิจัยจึงเห็นความเหมาะสมในการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติด้วยขั้นตอนการสอน ดังต่อไปนี้

1. การสอนด้วยของจริง เช่น ข้าว เหตุการณ์ต่าง ๆ และบูรณาการการฟังและการเขียนสรุปความรู้ความเข้าใจ

2. การใช้ทักษะการฟังสรุปความรู้ความเข้าใจ

3. การสอนด้วยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการปกครองไทย

และระดมสมองหาปัญหาที่นักเรียนสนใจศึกษา

4. การใช้การตัดสินใจเลือกเรียนตามความสนใจของนักเรียน

5. การใช้กระบวนการกลุ่มและการตั้งคำถามเพื่อการค้นคว้า

6. การแบ่งกลุ่มตามความสนใจออกเป็นกลุ่มย่อย

7. การอภิปรายแสดงความคิดเห็นและประเมินการพูดของตนเองและ

เพื่อน

8. การสืบสอบความรู้โดยการบูรณาการทักษะการฟัง การพูด การ

อ่าน และการเขียนเป็นกิจกรรมเพื่อการค้นคว้าหาข้อมูล

9. การใช้กระบวนการกลุ่มสรุปความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าเป็น

สัญลักษณ์

10. การใช้กระบวนการกลุ่มในการเสนอรายงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

บทบาทสมมติ รายการเกมโชว์

11. การใช้ทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นต่อการนำเสนอของเพื่อน

ในแวงบวก

12. การประเมินการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของนักเรียนโดยครู

และนักเรียนประเมินตนเองและเพื่อน

13. การเขียนสะท้อนความคิดจากการเรียน

การพัฒนาโปรแกรมการสอน

ดวงเดือน อ่อนน้อม (อ้างถึงใน เฉลิมชัย พลเลิศ ,2540) กล่าวว่า การพัฒนาโปรแกรม หมายถึง รายละเอียดของแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั่วไป หรือผู้เรียนที่มีคุณสมบัติพิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนนั้นได้รับการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่สร้างขึ้นมา ซึ่งส่วนใหญ่รายละเอียดของโปรแกรมจะประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย ลักษณะของโปรแกรม การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโปรแกรม วิธีการจัดกิจกรรม และการประเมินผลโปรแกรม

จอยส์ และ เวล (Joyce and Weit, 1980 อ้างถึงในสุวรรณถนี ขอบรูป ,2540) กล่าวถึงการ พัฒนาโปรแกรมว่า

1. รูปแบบการสอนต้องมีทฤษฎีรองรับ
2. ต้องมีการตรวจสอบรูปแบบการสอนก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลาย
3. การพัฒนารูปแบบการสอน จะมีจุดมุ่งหมายหลัก เป็นตัวกำหนดรูปแบบการนำไปใช้

แมคคอปลิน และ เฮียเรซ (Mclaugh lin and Eares, 1976 อ้างถึงใน เฉลิมชัย พลเลิศ,2540) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนกระบวนการพัฒนาโปรแกรม การสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินผู้เรียน
2. การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์การสอน
3. การวิเคราะห์ผลงาน
4. การเลือกและการใช้กลวิธีในการสอน รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
5. การประเมินผลโปรแกรม

การสอนสังคมศึกษาและการสอนภาษาแบบธรรมชาติมีเป้าหมายที่สอดคล้องกัน คือ ต้องการจะพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของโลก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาเป็นโปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทยด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งเป็นนวัตกรรมการสอนสังคมศึกษา ที่จะมีส่วนในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษาต่อไป

5. การพัฒนาโปรแกรมการสอนสังคมศึกษาและการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรม การสอนสังคมศึกษา และการสอนภาษาแบบธรรมชาติ พบว่า มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่แตกต่างกันตามลักษณะของงานวิจัย สิ่งที่ต้องการศึกษา และขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย และพบว่า การสอนสังคมศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่วนการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นการศึกษาความสามารถทางภาษาในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงสรุปสาระสำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

กาญจนา บุญเรือง,(2542) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้หลักสูตรแบบมโนทัศน์และวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง 2) การทดลองใช้โปรแกรม และ 3) การปรับปรุงโปรแกรม ตัวอย่างประชากร คือนักเรียนโรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาาคม จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2540) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาโปรแกรมการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้การสอนภาษาแบบธรรมชาติ มีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน 3) การทดลองใช้โปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน 4) การปรับปรุงโปรแกรม ฯ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 16 คน ผลการวิจัยพบว่า เมื่อสิ้นสุดการทดลอง นักเรียนมีระดับชั้นทางภาษาในการเรียบเรียงเรื่องราว ระดับชั้นความพึงพอใจในการอ่าน ระดับชั้นความพึงพอใจในการเขียน สูงขึ้นกว่าเมื่อเริ่มทดลองร้อยละ 80 และพบว่า เมื่อสิ้นสุดการทดลอง นักเรียนมีระดับชั้นทางภาษาในการเรียบเรียงเรื่องราว ระดับชั้นความพึงพอใจในการอ่าน ระดับชั้นความพึงพอใจในการเขียน สูงขึ้นกว่าเมื่อเริ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ภาวณี แสันทวีสุข, (2537) ได้ทำการวิจัยเพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการจัดประสบการณ์เขียนร่วมกัน ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กอนุบาล ตัวอย่างประชากรเป็นเด็กอนุบาลที่มีอายุ 5-6 ปี จำนวน 32 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองจำนวน 16 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 16 คน ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ทิศทางการเขียน วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และความซับซ้อนของความหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อลิษา เพ็ชรรัตน์,(2538) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการจับใจความของเด็กอนุบาลที่ครูสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และพัฒนาคู่มือการสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องให้สำหรับเด็กอนุบาล ตัว

อย่างประชากรเป็นเด็กอนุบาลปีที่ 3 ที่มีอายุ 4-5 ปี ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการจับใจความสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศิริชัย ศิลป์สาคร ,(2537) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง " ประเทศในเอเชียที่น่าสนใจ" ระหว่างการใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 60 คนแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองเฉลี่ยได้เท่ากับ 32.53 คะแนน และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุมเฉลี่ยได้เท่ากับ 25.86 คะแนน นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนจากชุดการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Lampe, Judith Rae. (1992) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการสอนสังคมศึกษาด้วยการเรียนแบบร่วมมือ และความแตกต่างของเพศ ของนักเรียนในระดับเกรด 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง จำนวน 72 คน สอนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ และกลุ่มควบคุม จำนวน 71 คน สอนแบบปกติ โดยมีครูเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม และการนับถือตนเองของนักเรียนชายสูงกว่าของนักเรียนหญิง

พนอ ปานชา,(2538) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้สัญญาณการเรียน ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนวัดพระธาตุ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน ในเนื้อหา " หน่วยชาติไทย " ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสัญญาณการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

สุภัทรา คงเรือง,(2538) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่มีต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากรายงานการวิจัยที่ได้นำเสนอ พบว่า งานวิจัยการสอนสังคมศึกษาและการสอน ภาษาแบบธรรมชาติ เป็นการพัฒนาโปรแกรม ชุดการสอนและคู่มือการสอน และการสอน สังคมศึกษา จะใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ แบบร่วมมือ แบบสัญญาการเรียน ที่มี ผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และวิธีการสอนส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสอนสังคมศึกษา โดยจะต้องฝึกฝนการใช้ชีวิตร่วมกันของนักเรียน ส่วน งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติจะเป็นการศึกษาความสามารถทางภาษาของนัก เรียนในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน เมื่อนำวัตถุประสงค์และวิธีการสอนของทั้งสองแบบมาบูรณาการ จะพบว่าการ สอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติมุ่งที่จะพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ ทางสังคมพร้อมทั้งมีความสามารถทางภาษาอีกด้วย.